

Lokalhistorisk Forening for Gøg - Sdr. Tranders
Årboog 2001

Helen Svendsen

Episoder
fra
min
barndom

Helen Svendsen

**Episoder
fra
min
barndom**

Redaktion, layout og foto

Finn Jelstrup, Bente Lyngdahl og Poul Andersen

Udgivet af Lokalthistorisk Arkiv For Gøg - Sdr. Tranders

2001

Lokalhistorisk Forening for Gug – Sdr. Tranders Årbog 2001

Holder man ved lyskrydset Vissevej / Indkildevej, kan man ikke undgå at lægge mærke til det lille hus, der ligger på hjørnet bag høje træer. De fleste, som ser huset, kan nok ikke undgå at tænke: ”hvor er det dog et yndigt lille hus, men der kan umuligt være meget plads i det”. Ikke desto mindre har det været bygget til en familie, som talte 16 børn. Dog har alle sikkert ikke boet hjemme samtidig. Som det ses på et af de følgende billeder, har der i hvert tilfælde på et tidspunkt boet mindst ti børn hjemme.

De efterfølgende sider er en beretning som Helen Svendsen har skrevet i år 2000 til sine børn og børnebørn. Helen Svendsen er en af

døtrene til ”Bettemureren”, som i begyndelsen af 1900 tallet byggede huset til sig og sin familie. Når man læser hendes beretning om barndomshjemmet, er det ikke pladsproblemer, der skildres, men et varmt og trygt hjem, hvor man tog sig af hinanden.

Vi er i bestyrelsen glade for at have fået lov til at bruge Helen Svendsens manuskript, idet ”Bettemureren” ikke kun byggede huset til sig selv, men har været med i byggeriet af mange af de ældre huse i Gug.

På bestyrelsens vegne
Poul Andersen

Margrethe og Martinus med 10 børn

Jeg kom til verden i en lille by der hedder Gug, og som ligger ca. 3 km fra Ålborg, men de er for længst bygget sammen.

Jeg er født den 27. juni (Syvsoverdagen), men guderne skal vide, at jeg ikke har sovet hele min tid væk. Jeg er nr. 10 ud af en søskendeflok på 16, men jeg kan kun huske vi var 13. Min far hed Marius Martinus Sørensen, født den 5. marts 1887 i Flø, Vebbestrup Sogn. Hans far var uldhandler. Ham kan jeg svagt huske. Han havde fået begge ben amputeret, men min farmor kan jeg ikke huske jeg har set.

Min mor hed Margrethe Thomsen, født den 12. april 1891 i Buderupholm Sogn. Hendes far var smed på Buderupholm.

Far var udlært murer, og senere avancerede han til murermester, men det var nok mange år senere. Når far havde lavet en tegning og skulle give tilbud på et hus, så var det mor der stod for skriveriet. Der sad et godt hoved på min mor.

Men tilbage til min herkomst.

Mor og far blev gift med hinanden ved Kongebrev, den 26. december 1907. Om de selv bestemte, at de ville have så mange

børn, eller det var skæbnens ironi, skal jeg lade være usagt, men mor har kun lige haft tid til at finde på navnene til alle os, imellem hver „glædelig“ begivenhed. Navnene følger her:

Den første var en dreng, der døde, han fik vist ingen navn. Begravet på Buderupholm Kirkegård.

Dreng født 9. juni 1909 navn Osvald Kresten Rudolf Sørensen

Her var der en imellem, som jeg ikke ved meget om

Pige født 5. maj 1912 navn Hilda Viola Juliane Kristiane Sørensen

Dreng født 29. juni 1913 navn Erland Albeck (kaldet Beck) Sørensen

Dreng født 16. december 1914 navn Karl Søren Peter Sørensen

Pige født 3. januar 1916 navn Herdis Veronika Sørensen

Dreng født 13. maj 1918 navn Herbert Vilmar Sørensen

Dreng født 4. april 1920 navn Halling Vinge Sørensen

Pige født 27. juni 1921 navn Helen Vera Sørensen

Dreng født 4. august 1922 navn Halvor Verner Sørensen

Pige født 19. november 1923 navn Henny Vivia Sørensen

Dreng født 5. februar 1925 navn Henning Vendel Sørensen

Pige født ved ikke hvornår, døde ved fødslen

Dreng født 25. januar 1930 navn Helmer Find Sørensen

Pige født 11. december 1931 navn Hedvig Kristensen Sørensen, døde 2 måneder gammel

Det var da noget af en bedrift - og jeg vil vove at påstå, at far arbejdede både nat og dag.

Far var murermester. Han har bygget næsten alle husene i udstykningen i Kærby ved Ålborg. Nu er det hele bygget sammen - også med Gug, hvor jeg er født.

Far, købmand Pedersen og smed Hansen spillede kort sammen. Vi havde en hængelampe over bordet, og der sad femkronesedler, tikronesedler, halvtredskronesedler og sågar hundredkronesedler. De kunne jo vinde alle sammen, men de skiftedes nu nok til det. Når de spillede kort fik de smørrebrød, øl og snaps, så der var liv og glade dage, og der blev røget mange store cigarer og udslynget mange grove eder. Hvis der blev levnet noget mad, fik vi lov til at spise det, men hvis der var mejerismør (som vi kaldte det) på brødet, ville vi ikke have det, vi ville kun have margarine. Jeg spiste ikke smør før under krigen, da vi ikke kunne få margarine.

Vi børn fik hurtigt lov til at spille med, hvis der manglede en makker til seksogtres. Vi

blev hurtigt skrappe til det. Nu kan jeg knap nok spille Rommy. Helmer var kun seks år da han begyndte at være med - og han var skrap. Han duperede os alle sammen, selv far og mor. Jeg stod heller ikke tilbage, men jeg er faldet bagud. Vi spillede altid om penge. Fem ører for en „Trommer“ og ti øre for en „Piber“. Vi havde det bare skønt. Ja, vi var jo mange børn, og vi måtte også tage vores tårn, så snart vi kunne stå på vore egne ben. Vi opdrog vist hinanden. Hele koblet har gået med aviser. Dengang hed det Ålborg Amtstidende og Ålborg Stiftstidende. Den første station på Hadsundbanen hed Gug, hvor vi boede lige ved. Der hentede vi aviserne. Det var jo til hele byen, så vi måtte rubbe benene. Det vi tjente til daglig gik i fælleskassen, men det vi tjente om søndagen fik vi lov til at beholde selv. Vi kunne måske samle sammen til et par sko med „bjørnelædersåler“. Sådant et par kostede to kroner og halvtreds øre.

Vi gik også med Familie Journalen. Dengang kostede det 35 øre, så det var tider dengang. En søndag, jeg var ude med aviser, gik jeg forbi en lucernemark med mange ærter i, og de smagte bedre og bedre jo længere jeg kom ind på marken, men til min store skræk kom den gamle snedker, som ejede marken, og han råbte på lang afstand: „Du må ikke gå inde i mine ærter“. Jeg råbte tilbage, at det gjorde jeg heller ikke. Så sagde han. „Du er vist en næsvis belle“, og jeg sagde tilbage, at det kunne han selv være. Så turde jeg ikke komme der med søndagsaviser mere, men snedkeren sladrede jo til mor, og så måtte jeg gå op og sige undskyld, og snedkeren sagde til mig. „Det gør du aldrig mere“. Jeg svarede: „Det ved jeg ikke“. Snedkeren sagde til min mor: „Helen mangler vist aldrig svar“.

Jeg skal gerne indrømme, at jeg var lidt næsvis dengang, men det var man næsten nødt til at være for at klare sig mellem alle mine brødre.

Legetøj var der jo ikke penge til, men vi fandt jo selv på så meget, og efter at de store søskende var kommet ud at tjene penge selv, så syntes de det var sjovt at komme med en julegave til vi små. Selv om det måske kun var et hårspænde, en hårløjfe eller en griffel,

så blev vi glade. Jeg husker at Henny og jeg hver fik en dukke. Jeg var fem et halv og Henny var tre år. Vi vidste slet ikke hvilket ben vi skulle stå på, så glade blev vi.

Helligtrekongersaften 1927 skete der noget forfærdeligt for os alle sammen. Vores hus brændte.

Dengang kunne man bare handle hos købmanden når man ville, så Herbert var sendt af sted efter appelsiner kl. ni om aftenen. Vi dansede altid om juletræet denne aften, og bag efter blev træet plyndret. Det blev ikke nødvendigt den aften.

Det var meget kolde vintre dengang, så der var tændt en petroleumsovn ovenpå i et værelse, hvor drengene sov. Da Herbert kom tilbage med appelsinerne sagde han at der var så meget røg ude i gangen. Far sprang op ad trappen, men måtte vende om på grund af røgen. Et vindue var blæst op og kakkelovnen var væltet hen i sengen og havde antændt dynen. Far satte en stige op til vinduet, og mor skulle hente vand i bækken, som løb lige ved siden af huset, men vandet var frosset, så hun måtte først hugge hul på isen. De store drenge var jo ude at tjene og boede på pladserne, så det var så slemt, som det næsten kunne være. Vores nabokone kom over og hentede os børn. Vi var vist otte stykker hjemme. Herbert løb op gennem byen og råbte at vores hus brænder, og Herdis skulle løbe op på centralen og få ringet efter brandvæsenet, men hun havde løbet så stærkt, at hun slet ikke kunne sige noget, da hun kom derop, så centraldamen måtte gætte sig til det. Der kom hurtigt mange mennesker til, og det meste af indboet blev reddet. Det var kun murerne, der stod tilbage.

Efter branden boede vi nede hos naboen, i den ene af deres stuer, og mor måtte lave mad i deres køkken. De havde tre børn. En pige, der hed Inga, havde den vane at knibe Herdis i armen. Hun satte neglene i, så Herdis var både blå og gul. Mor sagde ikke noget, for vi boede der jo af familiens godhed. Det var flinke mennesker, som mor og far kom sammen med, til de ikke var mere.

Marie og Karl Nielsen, som naboerne hed, blev senere skilt. Der var pigen Inga, en dreng, der hed Frode, som senere blev min skolekæreste, en dreng, der hed Ernst og senere fik de en efternøler, som hed Laurids.

Far var jo murer, så selvom det frøs meget dengang, byggede de hurtigt huset op igen, så vi kunne flytte hjem den 25. marts.

Far slog nogle forskallingsbrædder sammen oppe på loftet. Der blev lagt noget hø i bunden, og så kunne vi sove der, seks stykker i alt. Vi syntes det var alle tiders. Vi sang meget og fortalte historier, der ikke altid var lige stuerene. Hos mig hang de ved længe, men nu har jeg glemt dem, tror jeg nok.

Taget på huset var ikke understrøget, så en aften, hvor det blev en forfærdelig snestorm, sneede det ned i hovedet på os. Far kom op med nogle tæpper og lagner og slog dem op under taget lige over hovedet på os, og vi syntes det var sjovt.

Dette hus er bygget af Martinus Sørensen. Huset ligger på hjørnet af Vedbæk og Vissevej.

En aften Halvor lå og græd, kom far op for at høre, hvad der var i vejen. Jo, sagde han, han skulle skide. Far tog ham med ned på potten, men det blev ikke til noget, så han kom op igen, men lige da han var kommet under dynen skreg han: „Nu kommer det“. Far hev ham ud af sengen, så drengen sked, så det sprøjtede op af skabet, som stod overfor, og det var i hvert fald ikke chokolade, det lugtede af. Vi havde ikke noget nattøj dengang, så der var jo fri passage til det hele. Senere kom far op med askeskuffen og dryssede aske på, så kunne det altid fjernes senere.

Vi har aldrig haft en seng helt for os selv. Vi har altid sovet sammen med en anden, men vi har vel fundet det i orden dengang.

Vi var en livlig børneflokk, der altid var i aktivitet. Det den ene ikke kunne finde på, det kunne den anden helt sikkert. Ovre på den anden side af vejen, hvor vi boede, var der nogle træer, som vi altid legede i. Hvis mor ikke kunne finde os, vidste hun hvor vi var, og havde vi fået en rift i kjolen eller bukserne, ja, så vankede der et par flade - i bedste fald en ordentlig skældud.

Vi måtte aldrig gå hen til kammeraterne. Det ville mor ikke ha', for vi skulle altid lave noget hjemme. Vi var altid to til at gøre rent og lave mad. Halling og jeg var sammen. Halling ville helst lave mad, og jeg gjorde rent. Jeg elskede at skure og skrubbe borde og gulve. Min skolelærer sagde, at jeg var født med en skurebørste i hånden. Jeg siger bare stakkels mor, det må have været en hård fødsel.

Da jeg var ti år, begyndte jeg at komme hos Købmand Pedersens og skure kurve og andet trætrøj. Dengang lånte man en kurv til at bære varerne hjem i. Der var jeg glad for at være. Jeg var der lige til jeg blev konfirmeret. Jeg måtte deltage i det hele. Bære gulvtæpper ud og banke dem, men hvis de var lidt for tunge, hjalp fru en mig.

Ved siden af købmanden lå centralen. Fruen der syede for folk, og min frue var ved at få syet en kjole, som hun skulle ind og prøve. Hun sagde til mig, at hvis der kom kunder i butikken, kunne jeg lige slå på tråden. Det var telefonen, hun mente. Men jeg vidste ikke hvordan man gjorde. Lige meget hvor meget jeg slog på tråden, kom hun ikke. Så løb jeg derind. „Du skulle bare slå på tråden“, sagde hun, men jeg ville da ikke være bekendt at sige at jeg ikke havde forstand på det.

Senere, jeg var nok tolv år, kom der en fin frue fra byen, hvor vi boede, og spurgte om jeg ville komme hver morgen og pudse drengenes sko og støvler, afhængig af vejret, og så hjælpe med morgenmaden. Der var tre store drenge, som gik i skole i Ålborg, og to små piger. Manden var repræsentant for cho-

kolade fra Toms Fabrikker. Jeg skulle komme hver aften og vaske op fra hele dagen. Jeg skulle først ud med aviserne hver dag. Toget kom ved firetiden, så det var bare med at komme i gang.

Bettemurerens hus set fra Vissevej

Jeg havde stadig mit arbejde hos købmanden. Jeg takker min skaber for, at jeg var så lærenem, så bare jeg havde læst lektierne igennem en gang, så kunne jeg det udenad, for ellers havde jeg nok været dummere end jeg er.

Jeg må lige fortælle, at jeg fik både morgenmad og aftensmad hos repræsentanten. Det var dejligt. Det var kun manden, der drak kaffe. Der blev lavet en stor kandefuld, og den blev varmet den ene gang efter den anden, til kanden var tom, så det var noget giftigt noget til sidst. Fruen og børnene drak te. Der blev hældt vand på de samme blade til det var farveløst. Det var før der var noget, der hed teposer, men det var nogle flinke mennesker, der hed noget så fint som Swartslose. Jeg tror han var tysker.

Det med aviserne skulle gå stærkt om vinteren, inden det blev mørkt. Det var jo aviser til hele byen, og der var ingen gadelygter dengang, men om søndagen var det jo om formiddagen. Der gik vi helst alene, for da var der penge i det. Vi fik femogtyve ører for hver.

Den gamle snedker, hvor jeg stjal ærter, havde en søn, der var tømrer og hed Poul Jensen. Hans kone var frisør, så når der var juletræ i skolen, så skulle alle jo krølles og det var med gammeldags krølle- og krebjern. Dengang var permanenten ikke opfundet på de kanter. Far klippede selv os børn. Vi piger fik pagehår, drengene blev klippet helt i bund med maskine, kun Herdis fik lov til at

beholde sine fletninger, men så måtte hun også finde sig i at der blev hevet i dem, både i skolen og hjemme. Hilda havde „ørefrikadeller“. Hun bestemte selv.

Min ældste bror, Osvald, fik en søn den 9. juli 1930. Da var min lillebror Helmer kun et halvt år

Osvald boede i noget der hed Gandrup. De skulle komme på besøg. De kom med toget og havde ikke barnevogn med. Den skulle vi låne hos frisøren. Jeg skulle hente den. Da jeg fik den tomme vogn sagde jeg at der skulle dynes i. Vi havde da ellers puder nok derhjemme, men jeg ville ikke køre med en tom vogn.

Jeg var sommetider barnepige hos frisøren, og så sov jeg der om natten. Det var jeg glad for, så havde jeg nemlig min egen seng.

Vi var hurtige til at smide tøjet om foråret. Bækken løb jo lige op ad vort hus, og nogle gange badede vi deri i april måned, og selv om der var vandrotter i bækken, morede vi os godt. De forsvandt jo når de så os.

Senere blev der bygget et slagteri i byen, og både blod og vand løb lige ud i bækken og så videre ud i en Å. Det kunne lade sig gøre dengang. Nu er bækken fyldt op og der er lavet en omfartsvej fra Århus over Skalborg og til Ålborg.

Mor var somme tider til auktion, blandt andet på en gård i vores by. Den hed Vissegård. Gården ejedes af en proprietær som hed Kollerup. De var vist meget velhavende. Mor købte mange ting. Jeg husker en Etagere, hvor der stod fine ting på. Et par porcelæns-hunde, et par flotte glaskugler med mange farver i, og dem brugte vi til at trille med, når vi kunne se vort snit til det. Der var nogle fine vaser og mange andre nipsting. Det hele fulgte med møblet. Mange af tingene eksisterer endnu. Der var en figur, som forestillede en inder, der stod med en krukke på skulderen.

Der var også legetøj imellem. Der var en dukkevogn med krum håndtag og store hjul og et dukkehus med alt. Møbler, potteplanter,

gardiner, alt var der, og Henny og jeg var glade kan I godt tro. Vi legede med det hele tiden, når vi kunne se vort snit til det.

Det var jo strenge vintre dengang, med meget høje driver af sne, som vi løb oppe i, så vi næsten kunne nå telefontrådene. Det frøs mange grader, så det kunne lade sig gøre, men det kunne jo godt være farligt, men det tænkte vi ikke på dengang. Vi mistede somme tider en træsko, og så vankede der. Støvler havde vi ikke før vi næsten var voksne og selv tjente til dem. Mor strikkede strømper til os. Dem trak vi uden på træskoene, men så blev de hurtigt hullede, for træskoene var jo spidssnude. Min bedstemor strikkede også strømper til os. Det var min mormor. Hun boede på Støvring Hede. Hun gik først fra Heden til Støvring, så tog hun med toget til Skalborg, og så gik hun fra Skalborg over til Gug. Vi var forventningsfulde når hun skulle komme. Hun havde altid nogle dejlige ting i tasken – som var en Jordemodertaske – såsom syltetøj og andet godt. Så var det gode tider for os. Bedstemor boede på Heden hele sit liv. Da hun blev alene, overtog min morbror, Anthon, stedet med smedjen. Bedste skulle bo der, og det var betalingen. Min tante Kristine var rigtig ond ved Bedste, som hed Juliane, men blev kaldt Julie.

Min morbror havde flere børn. En datter, som hed Thora. Hun fik et barn, men var ikke gift, og det gjorde jo ikke min tante bedre tilpas. Thora fik tuberkulose og var meget syg. Hun var på sanatoriet flere gange, og når hun var hjemme sov hun inde hos Bedste, for det gjorde ikke så meget, hvis hun blev smittet, for hun var jo gammel. Men Bedste snød dem og hun levede mere end tredive år længere end Thora.

Thora skulle jo have god mad, men kunne jo næsten ikke spise noget, så hun sagde tit til Bedste: „Skynd dig at spise det!“. Hun vidste jo godt, at Bedste ikke fik det bedste, huset formåede, for hun spiste altid alene.

Alt dette her kan jeg jo af gode grunde ikke huske, men det er blevet os fortalt af mor. Barnet, som Thora fik, var en pige på min al-

der. Hun hed Herdis. Da jeg var gammel nok fik jeg lov at cykle til Støvring og ud på Heden. Jeg tror, så vidt jeg husker, at en af de store drenge kørte mig derud. Jeg sad på stangen. Det kunne jo lade sig gøre dengang. Jeg har nok været seks eller syv år.

Det var sjovt at gå ude på Heden og plukke blåbær og tyttebær. Vi så af og til en hugorm, men blev aldrig bidt, selvom vi løb på bare fødder.

Da Bedste blev rigtig syg, tog mor hende hjem til Gug, så hun kunne få en god pleje den sidste del af sit liv. Hun var der i tre måneder, før hun døde, den 22. december 1943, hun blev 88 år gammel.

Der kom også en kone med hjemmesyede kludesko. Der var en halv snes par, så blev der også glæde i det lille hjem hos „Bittemurderen“. Så snart det var frostvejr og fladvandet var frosset til på Juels mark, så var vi derude. Vi havde jo ikke skøjter, men vi havde ringskoede træsko. De var gode at skride på, men til gengæld kunne man også slå knysterne så slemt, at det blødte. Min lillebror, Helmer, er vist den eneste af os søskende, der har haft et par skøjter med tilhørende støvler.

Vi kælkede på en bakke, som lå lige ved skolen. Vi løb dertil i frikvarteret, men når vi var kommet godt i gang, skulle vi ind igen. I skolen gik vi seks stykker på en gang. Tre i den store klasse og tre i den lille klasse, og vi gik i skole hver dag. De store fra otte til elleve og de små fra et til fire.

Jeg brugte sut, da jeg begyndte i skolen. I frikvarteret løb jeg ned i en grusgrav, som var nedenfor skolen, og der trøstede jeg mig med sutten. Så gemte jeg den i buksebenet, så var det bare om elastikken ikke var sprunget, så jeg tabte den. Jeg kravlede somme tider op i mors seng og tog sutten af vællingeflasken fra en af de små. Ja, jeg var styg.

Jeg var så bange for hunde. Vi havde en sort hund, som ikke kunne gøre en kat fortræd, men bare den kiggede på mig, skreg jeg i vilden sky. Jeg blev bidt af en schæferhund, da jeg var tretten år. Det var Palmesøndag 1934. Min veninde, Anne Marie, blev konfir-

meret, og da jeg var ude med aviserne, ville jeg købe en buket blomster til hende. Jeg skulle ind med avisen og gik ind i gartneriet og bankede på. Så kom fruene ud med hunden i snor, men den for lige hen og bed mig i benet og rev mine nye strømper itu. Jeg har et ar på benet endnu. Jeg snerpede strømpen sammen med en hårklemme. Fruen spurgte om ikke Svend skulle gå med de sidste aviser, men det ville jeg selv, for jeg skulle jo have penge den dag, og der var ikke så mange aviser tilbage. Jeg skulle blandt andre steder ind et sted hvor de havde kalkuner. Dem var jeg lidt bange for, men det var ligesom om det med hunden havde givet mig mere mod, så jeg tænkte, at kunne jeg klare det med hunden, så kunne jeg også klare kalkunerne. Manden kom ud i gården da han hørte kalkunerne klukke, og tænkte at det nok var mig. Han sagde: „Er du slet ikke bange i dag?“ Jo, sagde jeg, men efter dette her kan det nok ikke blive værre og viste ham mit ben. Hvad er der dog sket, spurgte han, og jeg fortalte om hunden og tudede lidt. Han fik vel medlidenhed med mig, for han gav mig halvtreds øre. Det var jo et lille plaster på såret, men det gjorde sku da ondt alligevel. Da jeg kom hjem havde gartnerens søn været der og sige vi skulle anmelde det, for de havde jo hunden forsikret. Det gjorde vi så og jeg fik femoghalvfjerds kroner for svie og smerte, men ikke noget for tabt arbejdsfortjeneste, for jeg var jo kun tretten år.

Om eftermiddagen kom fruene, hvor jeg arbejdede, hjem til os med det største påskeæg jeg nogensinde havde set. Der var chokolade til os alle sammen. Mor havde sendt en seddel derop og fortalt hvordan det var gået mig. Fruene var gået i kirke for at overvære konfirmationen og jeg skulle se efter stegen og dampe spinat. Det var skrevet på en seddel, så det måtte sønnen tage sig af. Han var seksten år. Et par måneder før havde jeg flækket den højre albue, det var også højre ben, så det er vel ikke så sært, jeg hælder lidt til den side. Det var en aften hvor mor og far var gået over Kæret til Skalborg for at besøge Osvold og Johanne. De havde bygget hus der. Halvor og jeg var alene hjemme. Der var ved at blive lavet vandværk i byen. Der var

gravet grøfter eller render hedder det vel, og dem sprang vi over og jeg faldt ned i renden og skar mig på en flintesten, så det blødte voldsomt. Vi havde en kiste med tøj, der skulle repareres. Der kommanderede jeg Halvor til at rive et lagen i strimler, som vi bandt om. Vi havde jo ikke spor begreb om den slags, så jeg holdt armen strakt, fik forbindingen om og så fandt vi ellers i seng. Jeg havde jo ondt i armen hele natten, men turde jo ikke sige noget til mor, så jeg stod op og gik i skole, men jeg kunne hverken skrive eller regne, jo, hovedregning var jeg helt god til. Det kniber det lidt med nu. Da jeg kom hjem spurgte mor hvad jeg fejlede, og jeg måtte jo sige at jeg havde slået mig. Lad mig se, sagde mor og da hun så det udbrød hun: „Jamen Gud, tøs“, og så faldt jeg om på divanen, jeg besvimelede for første gang i mit unge liv - og vist nok også den eneste. Min før omtalte veninde tog med mig ud til lægen, hvor jeg fik sat tre klemmer i. Jeg kunne godt vaske op hos fruene hver aften alligevel. Hun var altid så flink. Om sommeren, når hun vaskede storvask, var gården fyldt med tøj, og efterhånden som det tørrede, skulle jeg stryge det. Der var jo meget, når der var fem børn. Drengene gik jo i skole i Ålborg, så de fik ofte rene skjorter på, og herren fik en ren skjorte på hver dag. Så der fik jeg lært at stryge skjorter og jeg fik senere ros for det i andre pladser. Det var jeg glad for. Jeg nød at blive rost.

Jeg var ikke alene om at komme galt af sted. Mor led meget af galdesten og lå ofte i sengen. En dag var der sendt bud efter lægen. Vi skulle jo lave mad til far kom hjem, men inden da skulle vi finde noget til at tænde op i komfuret med. På udhusloftet var loftet bare løse brædder. Jeg løb op ad stigen, fik fat i et bræt som viste sig at være et af de bærende, med det resultat, at der røg en hel masse ned i hovedet på Halvor, blandt andet vores kælk, som havde meder af jern. Den ramte Halvor i hovedet, så han fik en trekantet flænge i hovedet. Da lægen, som hed Norden Andersen, han var vores læge i al den tid jeg husker, kom, sagde mor, at han skulle se på drengen først. Nu hælder jeg noget i hullet, det svider nok lidt, sagde han men Halvor fortrak ikke en mine og han fik klemmer sat i. Mor fik en

indsprøjtning, og så var der ro i lejren. Vi var vistnok lidt hårdføre.

Der var også Herbert. Han tjente på et lille sted. Familien var taget til Ålborg. Herbert var i marken og harve, og han skulle sætte hesten ind og malke køerne. Hesten var inde og var blevet fodret, men Herbert må være faldet og hesten have trådt ham i ansigtet. Der lå han, da familien kom hjem. Jeg kan ikke huske om han var på sygehus, men det har han nok været, for han havde aftryk af hesteskoen i ansigtet. Det var et ar, som aldrig forsvandt.

Margrethe og Martinus i stadstøjet

Vi havde en købmand i byen som hed Per Carstensen, men han blev kaldt Per Knast. Han var enkemand. Han fik en husbestyrerinde som havde to halvstore drenge. En aften havde der været indbrud i forretningen, hvor der var stjålet penge, chokolade og småkager. Min bror, Karl, var i lære hos far, og en dag kom to betjente ud på arbejdspladsen og

skulle tale med Karl. Far spurgte hvad der var i vejen. Jo, de skulle have Karl med, for de skulle have et aftryk af hans tænder, for der var bidt af en ost. De var hjemme og undersøge værelset, men fandt ikke noget der. Så undersøgte de hos drengene, som boede der, og fandt det hele. Senere kom politiet igen ud på arbejdspladsen, men det var for at give Karl en undskyldning. De sagde til ham: „Det var jo alligevel ikke dig, der havde bidt af osten“: Karl svarede: „Det vidst a sgu da godt, for a ka' sgu ik' li' vost“! Da jeg begyndte i skolen var læreren en ældre mand. Han blev bare kaldt Jensen. Han skulle have sig en lille lur til middag, så vi skulle bare regne. Men det varede ikke længe, før klassen var i vildt oprør. En dag blev det for galt for Jensen. Han sprang op og tog spanskrøret, for ned og slog om sig i blinde, ned i hele flokken og uheldigvis ramte han mig lige over ryggen, så jeg fik en lang blodunderløben stribe. Jeg var en lille, mager en dengang, så det kunne da ses. Det var jo ikke så godt, for Jensen fik middagsmaden hos os, for han var blevet enkemand, og hans datter var gift med min farbror. Jeg var tit selv ude om det, men denne gang syntes jeg det var uforskyldt. Siden blev jeg hans kæledække. Jeg blev sat til at læse med de nye som kom i skole. Jeg var selv meget lærenem. Lærer Jensen var min lærer til jeg var elleve år. Vi syntes han var ældgammel, men det var han jo nok ikke. Han havde bier og avlede dejlig honning. Da han holdt op som lærer, fik han bygget et dejligt hus, som fik navnet „Bikuben“. Han var ellers flink nok. Når drengene skulle have nogle af spanskrøret, så skulle de stramme buks. Så satte de en bog eller et par tørv indenfor, men det fandt Jensen jo ud af, og så slog han hårdere, så tørvene gik i stykker. Så måtte de tage bukserne ned og ryste dem og feje op bagefter.

Efter Jensen fik vi en ung lærer, som hed Henrik Theter. Han var så flot, at alle vi tøser var vildt forelskede i ham, men han var jo gift og havde tre børn, en sød kone som underviste i håndgerning. Om sommeren ville vi gerne sidde ude, men det var hun ikke så glad for, for hun var bange for at få fregner.

Da jeg begyndte i skolen havde vi en håndgerningslærerinde, som hed fru Kjær, og hvor utroligt det end lyder, var jeg meget genert. Jeg strikkede grydelapper. Jeg var så tissetrængende, men jeg turde ikke spørge om jeg måtte gå ud. Så kaldte fru Kjær, at jeg skulle komme op og vise, hvad jeg havde strikket. Jeg kunne næsten ikke gå, og til sidst løb vandet hen ad gulvet. Så sagde fru Kjær: „Du skulle vist ha' været på WC“. Herdis var der også. Hun blev vred og sagde skrub hjem med dig og få tørre bukser på. Men jeg turde ikke gå hjem, så jeg gik ned i grusgraven og suttede på min sut. Da Herdis kom hjem, spurgte mor hvor jeg var. Herdis sagde, at den dumme tøs stod og tissede ved siden af lærerinden. Herdis blev sendt af sted for at finde mig. Det var ikke svært, for hun vidste godt hvor jeg befandt mig. Jeg sad jo i grusgraven og suttede på min sut, som heldigvis ikke havde taget skade af turen.

Vi havde jo ikke en seng hver, det var der slet ikke plads til, så Henny og jeg sov sammen på en divan inde i stuen. Jeg var omkring konfirmationsalderen.

En sommeraften, hvor vi lå og sov, blev der slået en rude i stykker og en mand råbte: „Er der for fanden ingen der vil hjælpe mig“! Vi blev jo bange, så vi gemte os under dynen. Far og mor havde jo også hørt det, sagde: „Lad mig få fat i et stoleben, så ska' a sgu nok klare ham“, men mor var mere fattet og sagde: „Lad os nu se, hvad det er“. Da de kom ind i stuen stod der en mand udenfor, med en hånd ind ad den knuste rude. Det var meget små ruder, huset var et bindingsværkshus. Hans hånd blødte meget, han havde viklet noget tvist om den. Far sagde: „Hvorfor fanden slår du ruderne i stykker, når døren ikke er låst?“. Vi var glade for, at han ikke bare kom ind, vi havde aldrig låst nogen døre, men efter dette blev de vist låst.

Far fik ham ind i stuen, og vi løb ind i mors seng, vi var lidt rystet. Da han kom ind ville han nikke far en skalle, men det slap han ikke godt fra. Far skubbede ham om på divanen. Manden tog sin tegnebog fra lommen og sagde: „Tag penge for det, jeg har ødelagt, men I må ikke ringe til politiet.“

Far satte tegnebogen i hans lomme igen. Da de var ved at forbinde hans hånd, stønnede han: Åh, mit ben! De tog sko og strømper af ham. Den ene sko var fyldt med blod, og det viste sig, at han havde skåret foden næsten af. Mor måtte op på centralen for at ringe efter ambulancen. Far var ikke så glad for at sende mor af sted, for der kunne jo være flere, men mor var aldrig bange. Da hun gik hen ad vejen, kom der en fin dame hen til hende og sagde at han var sprunget ud af en bil, og det var der, han havde skåret sig. De havde jagtet ham i bil over en stubmark. Han kom på sygehuset, og senere fik far at vide, at det var en stor slagtermester fra Brønderslev. De mennesker mor snakkede med, var nogle fra en stor gård. Jeg kan ikke huske, hvad gården hed, men folkene hed Gregersen. Slagtermesteren kom aldrig og betalte noget. Mor havde revet et lagen i stykker og svinet både håndklæder og divan med blod, men så havde de da gjort en god gerning. Han var godt nok stor, sagde far, men der skal godt nok meget til at klare den „bitte murer“, sagde han.

Huset set fra vest

Mor var som skrevet ikke bange for noget. Engang kom fru gartner Larsen spændende hen til os og råbte: „Er bitemurere hjemme?“ Nej, han var ikke kommet hjem endnu, det var sidst på eftermiddagen. Hvad er der i vejen, spurgte mor. „Jo, den gamle gartner Thomsen har hængt sig, og Larsen kan ikke klare det!“. Så tog mor den skarpeste kniv, vi havde, og løb derhen så hurtigt kun kunne. Mor var en korpulent dame, så jeg syntes det lignede en bold, som trillede hen ad vejen. Mor sagde til gartneren og medhjælperen: "Nu kan I gribe ham, så

skal jeg snitte båndet over“, og det gjorde hun så. Jo, mor var fantastisk!

Da Helmer var et par år fik han brok. Han skulle opereres, og han led meget. Hans brok sank ned i pungen, og han gik ellers med brokbind, men hvis han havde lavet i bukserne var det jo svinet til og måtte vaskes og tørres før han kunne få det på igen, og så skete det at brokken faldt ned og det var meget pinefuldt, så han skreg i vilden sky og det blev det jo ikke bedre af. Mor havde lært at sætte det på plads, men en gang ville det ikke lykkes, så måtte lægen komme og gøre det, og han sagde til mor at nu går det ikke længere, fru Sørensen, nu må han opereres. Mor kunne ikke bringe over sit hjerte at han skulle indlægges, men efter dette tog hun sig sammen, men da var han også blevet fire år. Da de var på vej til sygehuset kom de forbi en legetøjsbutik, og Helmer fik lov at vælge et stykke legetøj. Han valgte en dukkedreng. Den kostede syv kroner og halvtreds ører. Det var mange penge i 1934. Corna arvede dukken, men den er desværre gået til. Da de kom til sygehuset og ind på stuen, så tog mor sine sko af. Helmer skulle tro hun skulle sove der, bare på en anden stue. Han var godt klar over, at børnene havde deres egen stue. Da mor kom derud dagen efter sagde han: „Lad mig se din taske“! Så sagde han: „Mor, du har været hjemme, jeg kan se du har flere penge end du havde i går.“ Mor måtte jo give ham ret og han sagde. „Det gør ikke noget, jeg kan godt være her alene“. Han var jo en stor dreng, sagde han. Jeg ved ikke hvor længe han lå derude, men jeg husker tydeligt den dag han kom hjem. Han havde fået matrostøj, hvide sokker og laksko. Han var så kær og han kunne næsten ikke gå selv, men forkælet, det var han. Den gang han ikke kunne snakke helt rent sagde han: „A ve ha gomma“. Det var tyggegummi, der sad oppe bag ved et Skilderi, som hang over døren til soveværelset. Det måtte vi andre ikke røre, men vi snød os somme tider til det.

Senere i livet, da han var elleve år, kom han på cykel kørende fra Skalborg, op på vejen, lige ud i en grusbil, som kom fra Visse, hvor der var en grusgrav og derfra blev der hentet meget grus til Ålborg. Mor lå og sov til middag og vågnede ved at bilen standsede

med hvinende bremses. Hun for ud på vejen i underkjole. Hun havde vist på fornemmelsen, at det var Helmer og han sagde med det samme: „Det var min egen skyld“. Skærmen på hans cykel flåede hans ene ben op hele vejen op til låret. Han fik valget, enten måtte de amputere det eller gøre det stift og han valgte det sidste. Han lå på sygehuset meget længe. Han havde ikke meget appetit, men en aften der var stuegang sagde overlægen til ham, at hvis der var noget han kunne tænke sig og spise, lige meget hvad han valgte, måtte han få det. „Jeg kunne godt tænke mig en bøf med løg“, sagde han. Det skal du få, og så gik personalet i gang, han var jo afdelingens kæledægg. Helmer har haft et helt godt liv med det stive ben.

Helmer blev udlært som cigarmager på Obels fabrik i Ålborg, men det måtte han vist holde op med, for han kunne vist ikke tåle larmen fra maskinerne. Han har lavet alt muligt andet, bl.a. bygget huse og meget andet forskelligt, har han foretaget sig.

Vi havde jo petroleumslamper derhjemme. Det var hyggeligt om vinteren i mørkningen, når ilden buldrede i kakkellovnen og mor fortalte historier, som altid endte godt. Når lampen blev tændt, så skulle der laves mad til far kom hjem. Vi fik ofte stegt flæsk, men ikke altid persillesovs. Far ville ikke have „græs“ i sovsen. Han ville heller ikke have grønkål, men det fik vi da sommetider, så fik far noget andet. Alt hvad der havde med suppe at gøre var ikke lige ham. Jo, gule ærter, men det var nok for snapsens skyld. Det er nok der jeg har arvet det med snapsen.

Vi bagte fire store finbrød, kaldte vi det, på en gang. Vi havde en stor ovn i komfuret, med en dyb plade, som vi kaldte det i Jylland. Brødene lå på tværs i pladen, der blev smurt med margarine også imellem brødene, for at de ikke skulle hænge sammen. Hver søndag blev der bagt to store kringler. De var simpelthen alle tiders, med rosiner, sukker og kanel. Når vi skulle have et stykke, spurgte vi hvor stort et stykke vi måtte skære. Så sagde mor, vi ikke måtte tage større stykke end vi kunne gabe over. Jeg havde den største mund, så det blev den vi målte efter og skar efter, og det var ikke så

lille endda. Den store mund måtte jeg altid høre for, men jeg svarede altid, at det var bedre med en stor mund, man kunne holde lukket skønt det kneb af og til – end en lille, hvor man ikke kunne holde sammen på tænderne.

Jeg er krebs af stjernetegn og der står at krebs er kendt for at kunne holde på en hemmelighed. Det må være en kado til mig. Mor og far havde sølvbryllup den seksogtyvende december - altså anden jule dag, nittenhundrede og toogtrediv. Da fik Henny og jeg to nye kjoler hver. Det var uhørt. Vi fik en spencer hver og en finere kjole. Den var ordofarvet med lægget nederdel, hvid krave og manchetter. Vi var henrykte. Det var en sydame i Svenstrup, der syede, når mor ikke kunne nå det. Hun hed Nina Havkrog, og hendes mand var tømrer og de købte det hus far byggede på brandtomten efter min farfars hus brændte. Min bror Osvald, havde en Ford, så han kørte for mor når vi skulle prøve kjolerne. Det var en svir for os tøser.

Henny blev kaldt mælkenølleren. Hun hentede mælk et sted, jeg kan ikke huske hvor det var, men hun var nok for længe om det, så sagde en af drengene: „Hun er da en nøller“, og så fik hun øgenavnet mælkenølleren, sådan!

Et øgenavn var hurtigt indenfor rækkevidde. Der boede en husmand i Nøvling. Han hed Knud - efternavnet ved jeg ikke - der var så forfærdeligt rodet, så han blev kaldt „Mog Knud“. Da Osvald var omkring tretten år, skulle pr. trillebør hente en sæk kartofler. Han vidste ikke hvor det var, men måtte spørge sig for. Han nåede dertil og spurgte, som naturligt var, om det var her „Mag Knud“ boede. Om de tog det som det var, skal jeg lade være usagt, men han kom da hjem med kartoflerne.

Der var en ung mand, som hed Jens Høg. Han havde en lille lastvogn. Han kom kørende og skulle svinge til venstre over kæret til Skalborg. Men han kunne ikke tage svinget, og røg i bækken. Uheldigvis befandt Henny sig indenfor rækkevidde og selvfølgelig fik hun skylden. Det var dog kun

af os unger. Og vakse, som vi jo var, fik vi hurtigt lavet et lille vers.

*Og Høgen fløj i bækken
og det var Henny's skyld
hun gik der midt på vejen
hun var så bly så bly.
Vi kunne hende drille,
hun var jo kun så lille,
hun stampede i jorden, nej,
det var slet ikke mig.*

Verset kan synges på melodien „I skoven skulle være gilde“.

Da vi var børn, syntes vi altid det snestor-mede til juleaften. Vinduerne blev belagt med sne, så vi måtte ud med en stiv kost og feje vinduerne af for sne. Der var helt mørkt inde i stuen.

Før jul var der altid travlt. Vi slagtede en gris, som vi selv havde fodret op. Det var bare dejligt, for så var der mad nok. Det var ikke altid nemt at få kartofler om vinteren. Når det frøs ville bønderne ikke tage hul på kartoffelkulen, og så fik vi kålrabi, stuvede med stegt, røget flæsk til. Det var ikke værst. Når mor stegte frikadeller, var de meget store, og vi var to, som delte en. Vi var også to om en tallerken. Vi spiste sammen som vi var venner til.

Om søndagen vankede der måske en bøf. Så måtte vi også dele. Hvis vi fik stribet flæsk, fik vi dog et stykke hver.

Men et erindrer jeg, vi er aldrig gået sultne i seng.

Der var flere gartnerier i byen, hvor vi boede. Dengang tomaterne kom på menuen, fik vi mange af de små hos gartner Larsen. Vi spiste dem med sukker dengang, det smagte dejligt.

Hos en anden gartner, som hed Svejstrup, fik vi børn lov, når jordbærsæsonen var ovre, at plukke jordbær til os selv. Vi puttede i munden så mange vi kunne overkomme, og resten i en købmandspose, hvis vi havde en, ellers i et stykke papir. Vi gik der, når vi kunne slippe af sted med det, men vi skulle

jo passe avistiden, så når vi kom hjem, var vi både trætte og beskidte, men vi nød det.

Nej, vi var ikke pivede dengang, nogen af os. Vi løb på bare fødder i en stubmark. Vi fik ofte stukket os, så vi fik vabler, der gik betændelse i, og når de var modne til det, så rensede far saksen med sprit og klippede hul på dem. Så var det overstået.

Fik vi tandpine eller andre piner, så hjalp det meget at komme under dynen hos mor. Hvis vi skulle have trukket en tand ud, så kom vi ud til lægen. Han trak den ud. Det var uden bedøvelse. Vi har aldrig været hos en tandlæge som børn. Jeg led meget af tandpine, da jeg var barn. Så fik vi hældt snaps ned i tanden eller sat en skrå eller lidt snus ned om tanden, og mærkværdigvis hjalp det næsten altid. Jeg lovede mig selv, at hvis jeg fik børn, så skulle de komme til tandlægen før de fik tandpine, og det løfte har jeg holdt, De har deres naturlige tænder endnu.

Far kunne godt komme hjem med en kæfert på. Engang skulle han købe småkød med hjem, mor hakkede altid selv kødet. Far købte det også, men han kom i godt selskab, så det blev sent, inden han kom hjem. Mor var ude og se efter kødet, som lå på bagagebæreren. Da mor kom ind sagde hun til far: „Du skulle jo ikke få det hakket“! „Det gjorde a sku' da heller ikke“, sagde han. Mor sagde: „Så kom ud og kig“. Papiret var gået i stykker og kødet var kørt ned i egerne på cyklen, så det var faktisk hakket. Det var da fandens, sagde fatter, og så var den pot ude.

Engang han også havde været ude på „turne“ kørte han på cykel ned ad trapperne fra foden af Ålborgtårnet, uden der skete noget. Ja, det var den „bette murer“ i en nøddeskal.

Fatter var engang ude på knallert. Han var vist på Svenstrup Kro. Han havde vist en bimmelim på, og da han på vej hjem blev overhalet af en bil, der strejfede ham, så han væltede. Der blev bestilt en ambulance, men „den bette murer“ ville ikke på sygehuset, men det kom han vist alligevel, men han nå-

ede da at sige til bilisten: „Hva’ fanden bilder do dæ in, ska’ do kyr mæ nir“.

Legitimationskort fra 2. Verdenskrig.

Vi kom jo ikke ud til så meget, men hvert år kom vi til dyrskue i Ålborg. Vi fik lov til at komme derud om søndagen, til alt gøglet, dyrene var jo væk. Dyrskuet varede i tre dage.

Tilbage til dyrskuet. Hilda fulgtes altid med far. Han skulle altid ind og have en øl, og så fik Hilda en sodavand. Engang købte han en flot hat til hende, og da de kom hjem, satte han hende op på bordet og tog fat i hendes ben, og så løb han rundt om bordet, og hun grinede så hun tissede i bukserne. Far kunne finde på mange sjove ting.

Siden, da Hilda blev voksen og var flyttet til København, og kom hjem på besøg, havde hun altid en hel flaske snaps med hjem til far. Den delte de to, og var stadig lige ædru. Mor drak aldrig noget som helst, for dengang hun fik Helmer, ville det ikke rigtigt glide, og så spurgte jordemoderen far om han ikke havde noget spiritus. Jo, han havde da noget Clock. Så kom med et glas, og mor måtte jo sluge det, om hun ville eller ej, og et sekund efter

fik hun en dreng på otte pund, og det ville hun ikke risikere en gang til.

Hvert år var der også noget, der hed Lundbykratfest. Så lånte far en hestevogn hos en af bønderne, og vi blev klædt på, det var mest i hvidt tøj, og så blev vi som regel fotograferet. Jeg har et lille billede fra dengang jeg var omkring fire år. Vi er på billedet alle sammen, på nær som Osvald, han ville aldrig fotograferes.

Der var også tit luftgynger på en mark i byen og meget andet gøgl. Der var vi glade for at være, men vi' måtte ikke altid, for mor ville ikke have det. Når det var fastelavn, ville vi jo gerne ud og rasle lidt penge i bøtten, det ville mor heller ikke have. Vi måtte ikke gå rundt og tigge, men vi snød os nogle gange til det.

Far betalte ikke ret meget i skat, lod jeg mig fortælle. Hver gang der kom et nyt barn, betalte far vistnok 2% af sin årsindtægt til jordemoderen, tror jeg det var.

Hilda fik en søn, da hun var toogtyve år, men hun blev ikke gift med faderen til drengen. Han var søn på gården, hvor hun tjente. Han ville gerne gifte sig med Hilda, men hun ville ikke giftes dengang. Han blev født den 17. februar 1932 og blev navngivet Svend Emil Sørensen og blev opdraget sammen med os, men hva', mor havde jo haft så mange, så en fra eller til, betød ikke så meget, nej vel. Svend blev døbt søndagen før han blev konfirmeret.

Vi børn skulle jo vaske op hver aften, når vi havde spist. Der var sat en gryde over med vand til opvasken. Herdis skulle vaske op og jeg skulle tørre af. Herdis tog gryden af ilden, med en karklud i det ene øre og ringkrogen i det andet, og skulle bære den ned i bryggerstet. Men krogen smuttede, så hun tabte gryden og det kogende vand sprøjtede op af mine ben og jeg skreg i vilden sky. Det hidkaldte mor, som smed mig op på bordet, hev strømperne af mig, de var uldne, så de sugede jo hurtigt vand til sig. Så tog hun kartoffelmel og dryssede på og det kølede

dejligt og det hjalp sku' også, det havde nok ikke gået i vore dage.

Vi fandt jo på mange kunster. På en hylde over komfuret stod forskellige dåser med krydderier og andet godt, bl.a. peber, som blev købt i løs vægt og fyldt i en dåse. Så engang mor var cyklet til Ålborg, fandt vi på mange ting. I kådhed tog Halling en dåse, som han troede indeholdt hjortetaksalt, tog låget af og stak den for næsen af Henny, som omgående slog til dåsen, og det var peber, hun fik i øjnene. Vi vidste ikke, hvad vi skulle stille op med hende. Det sved jo forfærdeligt og hun hylede jo voldsomt, men vi fik hende da ind og sove, hun vrælede sig i søvn, og da mor kom hjem, måtte vi jo fortælle, hvorfor Henny sov, det plejede hun ikke. Hun havde grædt sig i søvn, så alt peberet sad i øjenvipperne, da hun vågnede, så det kunne mor nemt fjerne med vat, og vi gjorde det aldrig mere. Så snart mor var ude af døren, var vi på færde oppe på køkkenbordet. Der var en anden hylde med rosiner, svesker og mandler. Så forsynede vi os alle. Når mor så skulle bruge det, så var det ofte spist, og så var det hen til købmanden i en fart.

Engang vi også var alene hjemme, var Hilda hjemme. Hun var ellers ude at tjene. Hun ville bage en lagkage til os. Vi havde selv høns, så der var æg nok at tage af. Hun brugte femten æg. Det var jo en stor en, som blev bagt i den dybe plade. Da den var bagt, blev den sat udenfor, så den kunne køle af. Da Hilda ville hente den ind igen, så stod „kokken“ oppe i den og huggede i sig. Ski' med det, sagde Hilda, jeg bager en anden, og som sagt så gjort. Den blev lagt sammen med creme og syltetøj og fortæret med god appetit. Vi måtte jo love ikke at sladre, men en af os må jo ha' sladret, for en anden gang Hilda var hjemme, sagde mor til hende: „Hilda, kan du ikke bage en lagkage, men du skal ikke sætte den ud til kokken“.

Mor var selv en sand mirakelbager. I skolen sang nogle af os i et børnekor. Vi skulle have sangaften sammen med det voksne kor, og nogle af os skulle komme med kage. Mor bagte en af de berømte lagkager. Den var så

stor og flot og smagte så dejligt, at de fine fruere ville have opskriften, men den havde mor i hovedet. Henny har for resten arvet lidt af mor.

Til jul skulle der jo gøres rent overalt. Der skulle også tapetseres og det skulle være så nær jul, som muligt, for det kunne jo hurtigt blive revet itu, med alle de unger vi var. Der blev kogt en stor gryde klister - det var jo bare mel og vand. Far og mor arbejdede godt sammen. Mor klistrede, far satte det op, og de var ikke længe om det. Kakkellovnen blev pudset, borde og gulve blev skuret, og så blev der ferniseret. Det foregik mest om natten, så det var knap nok tørt om morgenen, men så blev der lagt nogle bordplader, som vi gik på. Der var mange dufte, og det var bare dejligt. Og så alle duftene fra bagværk og madlavningen, såsom sylte, leverpostej. Det var skønt alt sammen. Når vi senere var samlet, efter vi var blevet voksne og havde fået familie, snakkede vi tit om det og sagde til hinanden, kan du huske dette eller hint. I skrivende stund er vi kun fire søskende tilbage af en flok på seksten.

Engang far også kom sent hjem, det skete ofte, så hørte han det puslede omme bag huset. Han satte cyklen fra sig og sneg sig forsigtigt om bag huset. Men ved et af hjørnerne var kloakken, med et dæksel af træ, og der faldt far ned med det ene ben, og så løb tyven, men vi vidste hvem det var. Det var naboens søn. De stjal af fars stillads, som de savede i stykker om natten. Det var ellers de flinkeste mennesker.

Vi havde eksamen om foråret. Så fik vi nye kjoler og hvide knæstrømper og måske hvide lærreds vingesko. Vi frøs nok også lidt, for det var jo tidligt. Skoleåret begyndte jo til april, og så rykkede vi jo en klasse op. Jeg kan ikke huske, om der er nogen af os, der har gået en klasse om. Jeg gjorde i hvert fald ikke, for jeg var meget lærenem. Bare jeg havde hørt det en gang, så kunne jeg det udenad. Der var engang en bror blev hørt i salmevers, og han kunne det jo ikke, så læreren satte ham i gang med hver linie og til sidst sagde læreren: „Nå, min herre“, og det gentog drengen troskyldigt, så brast vi jo i

latter alle sammen, for det lød så sjovt. Vi var flere, der gerne ville hviske det til ham.

Osvalds kone, Johanne, arbejdede hos en gartner Svejstrup. Når hun var på arbejde, var Søren hjemme hos mor. Hun har jo af gode grunde altid været hjemmegående. Vores lillebror, Helmer, var kun et halvt år ældre. De var vel godt et par år. Vi havde et billede af dem, hvor de stod på hver sin side af mor. De lignede et par tvillinger. Hvor var de altså søde. Jeg tror, Helmer har billedet endnu. Som sagt var der jo mange børn, og som følge deraf, mange bukser, der skulle vaskes. Engang havde mor lige hængt 36 par små bukser på snoren. I den anden ende af byen boede der nogle fine folk, manden hed noget så fint som Otto de Mylius. Han var vist direktør for Spritfabrikken i Ålborg. De kom fra Skalborg og lige forbi os. Så udbød manden: „Aldrig har jeg set så mange små bukser på en gang“. Mor stod i haven, men det kunne de ikke se, for der var plantet træer langs med bækken. Vasketøj var der altid, og det var jo på vaskebræt, og om vinteren var det ikke nemt at få tørret. Engang da det knaldfrøs, var der hængt lagner og duge ud i større mængder, og det skulle jo tages ind til natten, for ellers kunne det nemt blive stjålet, og da mor var ude og tage det ind, for det gjorde hun altid selv, for det skulle jo nødtigt blive snavset. Jeg syntes mor havde en meget flot, hvid vask. Mor havde træsko på, så hun gled og faldt og brækkede den ene arm. Det var det allerværste, der kunne ske. Mor kunne jo næsten ikke tillade sig at være syg, men efterhånden var vi jo så store, så vi måtte jo tage fat, hvilket vi gjorde i forvejen, så det faldt ganske naturligt. Det værste var, at mor ikke kunne blande kort, men så måtte vi andre, der spillede med, skiftes til at blande, når det var hendes tur.

Det med petroleumslamper var hyggeligt, men det kunne så sandelig også være uhyggeligt. Hilda arbejdede på fluefangerfabrikken i Ålborg. Om morgenen var mor oppe og kalde på hende og tænde lampen. der var ikke lyst nok til Hilda, så hun skruede op for blusset, men glemte at skrue ned da hun gik, med det resultat, at lampen trak sig selv mere og mere op så den osede, så der var store sodklatter overalt, da mor kom ind i stuen. Jeg tror, det ikke var blide tanker hun sendte Hilda. Vor svigerinde, Johanne, kom og hjalp mor med at få gjort rent, og der gik meget sæbe til, for sod er noget stads, og det var trængt ind i skabene i stuen og køkkenet og alle vegne, hvor det kunne trænge ind. Johanne var en god svigerdatter, der hjalp mor, til mor ikke var mere. Engang far besøgte os her i Fuglede, han var kørende med Beck og Lydia. De var nede på Lolland og besøge noget familie til Lydia, så blev far hos os og da fik den hele armen. Jeg arbejdede på Carmen, men havde sommerferie og da havde jeg for længst fået lært at drikke snaps, og det har jeg nok arvet fra far, mon ikke. Dengang var der en købmand her i byen, hvor man kunne få sig en øl i baglokalet, og der gik far hen og sagde han skulle have en elefantbajer til Marius Matinus og mig, så købmanden kom med tre øl og så sagde fatter: „A ska' sku' da kuns ha' jen“. Så sagde købmanden at han da forlangte tre, du nævnede da tre navne. „Ja“, sagde far, „Marius det æ mæ, Martinus, det er osse mæ, og mæ det er mæ, så det lå sammen, er da kon jen“, sådan. Frederik Sørensen, som er min nabo, overværede det, så det snakker han somme tider om.

Da vi var børn, var der også noget, der hed Julens Glæde, som mor prøvede at samle penge til jul, men hvis regningen hos købmanden blev for stor, gav mor bogen i pant til hun havde pengene, og så indløste hun den igen, Jo, vi havde en fantastisk mor.

Når det var jul, fik vi fra købmanden et pund chokolade og et pund kaffe og far fik en halv flaske snaps, men dengang kostede den jo heller ikke halvfjers kroner. Nej, det var tider dengang.

I øjeblikket har jeg vist ikke mere. Jo, der var lige det, at skønt der var otte drenge i flokken, er der kun en, der har været soldat,

og det er Henning. De øvrige blev kasseret eller trak frinumre. Apropos, når drengene skulle på session, blev der varmet vand i gruekedlen, og så skrubbete mor dem. Vi syntes det var sjovt, når de var så store.

Fra vi var små, blev der også varmet vand, der blev fyldt i et stort kar, og så blev vi vasket fra en ende af. De mindste først, og vel at mærke i samme vand. Håret blev vasket i brun sæbe og skyllet i eddikevand, det var nu dejligt. Det skete vel en gang om måneden, så det glædede vi os til. Om sommeren vaskede vi os i bækken. Så havde vi sæbe og klud med, så det var sjovt. Det var både piger og drenge, vi var jo ikke så blufærdige dengang.

Hvis der skulle dukke noget op, som er værd at skrive om, vil jeg gøre det.

Sætternissen har været på spil flere steder men det kan I jo nok selv finde ud af.

Med hilsen Helen Vera Svendsen.

Dette og de næste to billeder viser huset som det ser ud i 2001.

Dette var Helen Svendsens beretning om sit barndomshjem. Selvom huset ikke var særlig stort er der ingen tvivl om, at der har været hjerterum. Helen Svendsen har velvilligt overladt manuskriptet til Hans Jørgen Jensen så vi kunne bruge det i vores årbog. Huset findes endnu og har siden Martinus Sørensen haft flere ejere. Den nuværende ejer Ib Møller Pedersen købte huset i sommeren 1976 af Jytte Ver-wohlt.

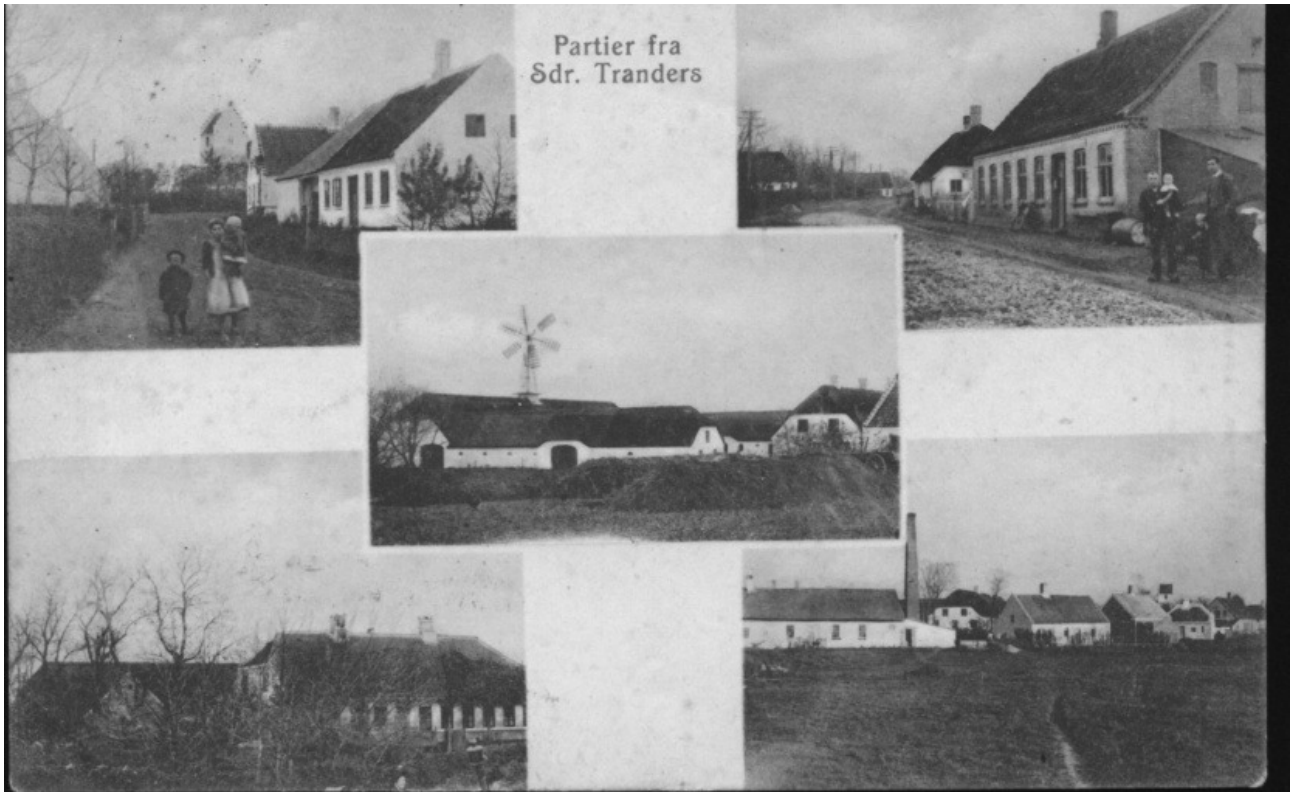

Huset set fra Vissevej

Huset set fra gårdsiden

Appendiks!

Som det fremgår af teksten på ovennævnte billede er det et postkort med motiver fra Sdr. Tranders. Kan nogle af vore medlemmer hjælpe os med indholdet af de enkelte billeder. Hvad er det for bygninger og hvem er personerne der optræder på billederne? Kortet er sendt fra Sdr. Tranders til en adressat i Halvrimmen i 1913.

